

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет**

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ
АБІТУРІЄНТІВ ДО ВСТУПУ У ВНЗ**

**Матеріали
VII міжрегіонального семінару**

КИЇВ 2012

УДК 378. 141/141.5 (082)

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ АБИТУРІЄНТІВ ДО ВСТУПУ У ВНЗ: МАТЕРІАЛИ VII МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СЕМІНАРУ. – К. : НАУ, 2012. – 148 с.

До збірника увійшли матеріали доповідей семінару, в яких висвітлено основні методи роботи щодо впровадження новітніх технологій в тестування. Пропонується методика використання тестових завдань, впровадження якої в навчальний процес дозволяє ефективно перевірити відповідність знань та умінь учнів програмовим вимогам, оцінити рівень навчальних досягнень слухачів, оцінити ступінь підготовленості випускників ЗНЗ до подальшого навчання у ВНЗ. Відображено реальний досвід, подано рекомендації щодо вдосконалення методики та методологічних підходів до викладання навчальних дисциплін.

Рекомендовано викладачам та учням загальноосвітніх навчальних закладів, слухачам підготовчих курсів.

Редакційна колегія:

Н. П. Муранова – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін ІДП НАУ (*головний редактор*).

С. І. Черішко – начальник навчально-методичного відділу ІДП НАУ (*відповідальний секретар*).

О. Є. Бугайов – кандидат технічних наук, доцент кафедри іноземних мов за фахом НАУ;

Т. М. Засєкіна. – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії математичної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПНУ.

С. А. Яременко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства НАУ.

Рекомендовано до друку науково-методично-редакційною радою Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (протокол № 2 від 30.04.2012 р.)

В. М. Яковлева,
викладач кафедри
базових і спеціальних дисциплін ІДП НАУ, м. Київ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ ДО ВСТУПУ У ВНЗ З РИСУНКУ І КОМПОЗИЦІЇ

У статті розглядаються шляхи підвищення ефективності роботи із слухачами ІДП у процесі їх підготовки до вступних випробувань з рисунку і композиції

Когда замыслил дивный ум создать
Невиданные облики – сначала
Он лепит из простого материала,
Чтобы камню жизнь затем двойную дать.
И на бумаге образ начертать,
Как ловко бы рука не рисовала,
Потребно проб и опытов немало,
Чтоб мудрый вкус мог лучшее избрать...

Микеланджело

У системі професійної освіти і підготовки майбутніх спеціалістів архітектурного і художнього профілю особливу увагу приділяють рисунку і композиції. При підготовці до творчого конкурсу з рисунку і композиції абітурієнт повинен оволодіти теоретичними знаннями і практичними навичками при виконанні лінійно-конструктивного рисунку, починаючи з геометричних тіл та закінчуючи моделями гіпсових голів.

Основною метою підготовки абітурієнтів з рисунку і композиції до вступу у вищі навчальні заклади є отримання професійних знань, умінь і навичок, які дозволять їм здійснити не тільки вибір майбутньої професії, а також на належному рівні виконати роботи на творчому конкурсі. Учні необхідно отримати знання про:

- пропорції предметів, просторову перспективу;
- передачу тону, об'єму та простору графічними способами;
- пропорції людини та портретні замальовки.

Крім цього, учні мають:

- оволодіти прийомами роботи з різними графічними матеріалами (графітні олівці, вугілля, сангіна, соус та інші);
- отримати можливість практичного застосування графіки в сучасному житті: комп'ютерна графіка, реклама, плакат та ін.;
- розвивати естетичний смак, відчуття прекрасного на основі кращих взірців українського та світового мистецтва.

Для отримання знань і практичних навичок потрібне систематичне рисування з натури, пам'яті та уяви, а також розвинуте сприйняття. Рисування з натури спирається на безпосереднє цілеспрямоване спостереження зображуваного об'єкта і рисунка. При рисуванні з пам'яті оживають асоціативні зв'язки, що виникли при спостереженні за об'єктом з метою його зображення чи всього процесу зображення, якщо об'єкт зображувався раніше.

Рисування за уявою – найскладніший вид образотворчої діяльності, який активно використовується в композиції. Його основою є високий розвиток просторової уяви, що, в свою чергу, спирається на рисунок, що створюється.

Навчання цілеспрямованого сприйняття є однією з головних методичних проблем при підготовці абітурієнтів, оскільки саме воно є основою образотворчої діяльності. Найбільш ефективно цілеспрямоване сприйняття студента розвивається в процесі аналізу об'єкта при безпосередньому керівництві педагога. Воно відбувається при зоровій взаємодії сприйняття учня й педагога (в усній словесній формі і показуванні на об'єкті зображення), з'ясуванні просторових відношень і пластичних ознак у визначеній послідовності. Результат цього спостереження фіксується на рисунку у визначеній послідовності. Позитивний вплив педагога на ефективний розвиток цілеспрямованого сприйняття, а з ним і на формування просторової уяви, є очевидним при навчанні рисування.

Процес навчання складається з таких компонентів: безпосередній контакт абітурієнта і викладача як організуючий і дисциплінуючий початок; широке використання наочності при викладанні матеріалу; своєчасна допомога кожному абітурієнту з урахуванням його індивідуальних особливостей.

До цього слід віднести й ознайомлення рисувальника із способами побудови рисунка – це допомога в тому, як треба рисувати, а також безпосередньо у процесі зображення.

Для процесу викладання рисунка і композиції викладачами використовуються такі методики, які доступно і до найменшої подробиці передають раціональні способи побудови рисунка.

У методиці навчального рисування практичні основи носять традиційний характер. Проте треба пам'ятати, що площинна, об'ємна і просторова схеми – це ланки єдиного ланцюга і вони повинні розглядатися тільки у взаємозв'язку між собою. Оскільки кожна з них при навчанні зображальної грамоти виконує окремі, конкретні зображальні функції, то вони не повинні роз'єднуватися. В іншому випадку, методика зображення перестає виконувати своє призначення, тому що вона не вчить абітурієнта проєкційно дивитися, об'ємно сприймати форму і правильно аналізувати її наскрізь у просторі.

Отже, практичні основи зображальної грамоти з рисунку призначені, як правило, для зображення з природи, але викладачами розроблені також і практичні основи рисування з пам'яті та уяви, тому що всі способи зображення вже на самому початку процесу рисування потребують від рисувальника різного підходу.

Крім того, практичні основи навчального рисунка передаються викладачами у процесі навчання таким чином, що не тільки абітурієнт з певною підготовкою, а й початківець може побачити і зрозуміти всі зображувальні завдання, які йому необхідно вирішувати і в якій послідовності це робити. Це дозволяє учням свідомо підходити до процесу рисування і правильно розв'язувати поставлену навчальну задачу.

Таким чином, головним завданням є засвоєння принципів конструктивного зображення форми різних предметів, їх взаємозв'язок («Натюрморт з геометричних тіл»), оволодіння навичками конструктивно-пластичного рисунку.

Завдання викладача – перевести увагу абітурієнта від живого споглядання до абстрагування, наприклад, від зовнішньої форми голови до внутрішньої побудови – конструкції, пропорціям, які визначають характер цієї складної форми. При цьому слухач повинен вміти поєднувати абстрагування з живим спогляданням, щоб уникнути сухості і схематичності рисунка.

Основний принцип роботи – від простого до складного, від цілого до деталей, а потім знову до узагальнення, поєднання аналізу і синтезу на різних етапах рисунка. При виконанні довготривалого рисунку увесь процес роботи треба ділити на окремі етапи і методично послідовно їх виконувати.

Наприклад, основні етапи виконання рисунка:

- 1) спостереження загальної форми об'єкту, характер його форми, вибір формату;
- 2) композиційне розміщення пропорційних частин і цілого;
- 3) відображення в рисунку конструктивно-пластичних якостей природи, їх аналіз;
- 4) анатомічний розбір природи;
- 5) детальна характеристика природи;
- 6) узагальнення зображення.

Важливе значення при підготовці абітурієнтів у вступі до вищих навчальних закладів має їх самостійна робота. Слухачі мають виконувати не тільки студійні постановки, а також самостійні домашні завдання. Це можуть бути як довготривалі рисунки з природи (портрет, пейзаж) по пам'яті, за уявою (наприклад, створення композиції з об'ємно-продуктивною побудовою геометричної комбінації тіл), начерки, копії рисунків видатних майстрів мистецтва.

Методичні рекомендації з композиції тісно пов'язані з дисципліною рисунок. Не маючи певної підготовки з рисунку, неможливо виконувати завдання з композиції. Наприклад, «Композицію геометричної комбінації тіл» неможливо виконати за відсутності знань про закони перспективи, конструктивну побудову даних геометричних форм, навичок штрихування об'ємних та площинних форм.

Таким чином, різноманітна тематика завдань та методика виконання враховує всі аспекти навчальної діяльності як по сприйняттю, закріпленню, актуалізації теоретичного матеріалу, так і по опануванню умінь та навичок композиційної діяльності. Добір спеціальних завдань, їх методична спрямованість сприяють навчанню слухачів композиції у процесі допрофесійної художньої підготовки.

Виконанню практичних завдань з композиції передують вивчення теоретичного матеріалу. Актуалізація й закріплення знань

з теорії композиції та проведення композиційного аналізу здійснюється на основі візуального матеріалу – репродукцій творів мистецтва відомих українських та зарубіжних авторів.

Теоретичні та практичні навички абітурієнтів спрямовані на розвиток довготривалої асоціативної пам'яті та формування потягу до пошуку нової інформації. Для того, щоб перевірити розуміння слухачами теоретичного матеріалу та здатність його графічно візуалізувати викладачами пропонується виконання тестових вправ.

Наприклад:

1) надання письмових відповідей на запитання або нанесення позначок на певні зображення;

2) виконання формальних композицій відповідно до тем, що вивчаються. За результатами тестових завдань можна охарактеризувати глибину засвоєних знань, їх усвідомленість та здатність їх графічної інтерпретації.

Спеціально розроблені завдання не тільки сприяють вдосконаленню практичних умінь і навичок з композиційної діяльності, а й спрямовані на створення внутрішніх передумов для творчості, безпосередньо готують абітурієнтів до виконання практичних творчих завдань. За допомогою таких завдань розвиваються і виявляються аналітико-синтетичні й творчі здібності, цілісність мислення, уява і фантазія, здатність до реалізації оригінальних ідей. Враховуючи різний рівень підготовки абітурієнтів та їх індивідуальні здібності, викладач дає завдання різного рівня складності. Велике значення мають як творчі завдання, так і самостійна робота, які сприяють професійному самовизначенню і творчій самореалізації абітурієнтів.

Методика підготовки абітурієнтів, майбутніх спеціалістів архітектурного і художнього профілю, пов'язана з художньо-промисловим профілем їх майбутньої спеціальності. Оволодіння знаннями та навичками з рисунку і композиції, дозволяє не тільки якісно підготуватися до іспиту, а й сприяє глибокому вивченню і активному розумінню навколишньої дійсності, вирішенню художньо-образних творчих завдань у галузі промислового мистецтва і архітектурної діяльності.

Список літератури

1. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої графії: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2002. – 190 с.
2. Кулебакин Г.И. Рисунок и основы композиции: Учеб. для СПТУ/ Под ред. Т.Л. Кильпе. – М.: Высшая школа, 1988. – 128 с.: ил.
3. Учебный рисунок /А.М. Соловьев, Г.Б. Смирнов, Е.С. Алексеева. – М.: Искусство, 1953. – 240 с.
4. Яблонский В.А. Преподавание предметов «Рисунок» и «Основы композиции». – М.: Высшая школа, 1989. – 78 с.